

UOT: 327.56:327.53

<https://doi.org/10.30546/670832.2025.01.005>

Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı etnik münaqişələrə yanaşması: Cənubi Osetiya nümunəsində

Müəllif(lər):

Hüseyn Hüseynli

Bakı Dövlət Universiteti

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

E-poçt: huseyn.huseynli@bsu.edu.az

<https://orcid.org/0000-0001-7954-0381>

Açar sözlər: Türkiyə, Gürcüstan, Cənubi Osetiya, Rusiya, Cənubi Qafqaz

Annotasiya. Gürcüstanın etnik qütbləşməsi və Cənubi Osetiyanın separatçı meyilləri SSRİ-nin süqutundan sonra regionda gərginlik yaratdı. 2008-ci il Rusiya-Gürcüstan müharibəsi bölgəyə ciddi təsir etdi, bu da Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı sabitliyi qorumaq üçün balanslı siyasət yürütməsinə səbəb oldu. Ankara Gürcüstanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməyə, Rusiya ilə strateji əlaqələrini nəzərə alaraq münaqişəyə birbaşa müdaxilə etmədi. Türkiyənin vasitəçilik və diplomatik həll təşəbbüsləri, eyni zamanda enerji təhlükəsizliyi maraqları bu siyasətə təsir göstərdi. Bununla yanaşı, Ankara bölgədə hərbi eskalasiyadan qaçınaraq beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində fəaliyyət göstərməyə üstünlük verdi. Türkiyənin bu münaqişəyə ehtiyatlı yanaşması onun həm Qərblə, həm də Rusiya ilə balans siyasətini qorumaq cəhdlərini əks etdirirdi. Bu kontekstdə, Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı xarici siyasətini və regional güc balansındakı mövqeyini öyrənmək aktuallıq kəsb edir. Məqalənin məqsədi Türkiyənin Cənubi Osetiya münaqişəsinə münasibəti və onun regional siyasəti araşdırmaqdır. Metodlar: araşdırma zamanı müqəssəl təhlil metodundan istifadə edilmişdir. Praktiki və nəzəri əhəmiyyəti: material ali təhsil müəssisələrində mühazirə və seminar dərslərində istifadə oluna bilər, tarix və siyasətə maraqlananlar yararlanacaq. Nəticə: Türkiyə beynəlxalq hüquq normalarına hörmət sərgiləyir, Cənubi Osetiya ilə heç bir siyasi, iqtisadi və ya mədəni əlaqə qurmamışdır. İkinci Qarabağ müharibəsinin başlanması Cənubi Osetiyada narahat doğurmuşdur.

Author(s):

Huseyn Huseynli

Baku State University

Doctor of Philosophy in History,

Associate Professor

E-mail: huseyn.huseynli@bsu.edu.az

<https://orcid.org/0000-0001-7954-0381>

Key words: Turkey, Georgia, South Ossetia, Russia, South Caucasus

Turkey's Approach to Ethnic Conflicts in the South Caucasus: The Case of South Ossetia

Abstract. The ethnic polarization of Georgia and the separatist tendencies of South Ossetia created tension in the region after the collapse of the USSR. The 2008 Russo-Georgian war seriously affected the region, which led Turkey to pursue a balanced policy to maintain stability in the South Caucasus. Although Ankara supported the territorial integrity of Georgia, it did not directly intervene in the conflict, taking into account its strategic relations with Russia. Turkey's mediation and diplomatic settlement initiatives, as well as energy security interests, influenced this policy. At the same time, Ankara preferred to operate within the framework of international organizations, avoiding military escalation in the region. Turkey's cautious approach to this conflict reflected its attempts to maintain a policy of balance with both the West and Russia. In this context, it is relevant to study Turkey's foreign policy in the South Caucasus and its position in the regional balance of power. The aim of the article is to examine Turkey's attitude to the South Ossetia conflict and its regional policy. Methods: The comparative analysis method was used during the research. Practical and theoretical significance: the material can be used in lectures and seminars at higher education institutions, and those interested in history and politics can benefit. Conclusion: Turkey respects international law and has not established any political, economic or cultural relations with South Ossetia. The outbreak of the Second Karabakh War caused concern in South Ossetia.

Автор(ы):

Гусейн Гусейнли

Бакинский государственный

университет

Доктор философии по истории,

доцент

Э-почта: huseyn.huseynli@bsu.edu.az

<https://orcid.org/0000-0001-7954-0381>

Ключевые слова: Турция, Грузия, Южная Осетия, Россия, Южный Кавказ

Подход Турции к этническим конфликтам на Южном Кавказе: Пример Южной Осетии

Аннотация. Этническая поляризация Грузии и сепаратистские тенденции Южной Осетии создали напряженность в регионе после распада СССР. Российско-грузинская война 2008 года оказала серьезное влияние на регион, что заставило Турцию проводить сбалансированную политику для поддержания стабильности на Южном Кавказе. Хотя Анкара поддерживает территориальную целостность Грузии, она не вмешивалась напрямую в конфликт, учитывая свои стратегические связи с Россией. На эту политику оказали влияние посреднические и дипломатические инициативы Турции по урегулированию, а также интересы энергетической безопасности. При этом Анкара предпочитала действовать в рамках международных организаций, избегая военной эскалации в регионе. Осторожный подход Турции к этому конфликту отражал ее попытки поддерживать политику баланса как с Западом, так и с Россией. В этом контексте актуально изучение внешней политики Турции на Южном Кавказе и ее положения в региональном балансе сил. Целью статьи является рассмотрение отношения Турции к конфликту в Южной Осетии и ее региональной политике. Методы: В ходе исследования использовался метод сравнительного анализа. Практическая и теоретическая значимость: материал может быть использован на лекционных и семинарских занятиях в высших учебных заведениях, а также может быть полезен всем интересующимся историей и политикой. Вывод: Турция уважает международное право и не устанавливает никаких политических, экономических или культурных связей с Южной Осетией. Начало Второй Карабахской войны вызвало обеспокоенность в Южной Осетии.

Giriş. Gürcüstan, muxtar bölgələr baxımından intensiv etnosiyasi qütbləşmənin yaşandığı və regional kimlik anlayışının son dərəcə mürəkkəb olduğu bir ölkədir. 5 milyonluq Gürcüstan əhalisini 76% gürcülər, 5% azərbaycanlılar, 4% ermənilər, 4% osetinlər, 3% ruslar, 3% abxazlar və qalan 5% digər etnik qruplar təşkil edir. SSRİ-nin süqutundan sonra müstəqilliyini elan edən Gürcüstanda kökləri dərin və keçmişə söykənən etnik münaqişələr yenidən alovlanmağa başladı. Rusiya Prezidenti Boris Yeltsin və Gürcüstan Prezidenti Eduard Şevardnadze arasında əldə edilən razılaşma ilə bölgədəki qarşıdurma “yekunlaşdı”. Bu razılaşmaya əsasən, Rusiya, Gürcüstan və osetin qüvvələrindən ibarət üçtərəfli sülhməramlı qüvvələr muxtar bölgənin Gürcüstanla sərhədinə yerləşdirildi. 1992-ci ilin oktyabrında Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müşavirəsinin müşahidəçiləri üçtərəfli sülhməramlı qüvvələrin bölgədəki qarşıdurmanın qarşısını aldığı və sabitliyi təmin etdiyini bəyan etdi. Buna baxmayaraq, Cənubi Osetiya probleminə daimi siyasi həll yolu tapılmadı. Cənubdakı osetinlər Şimali Osetiya ilə birləşmək və Rusiyanın idarəçiliyi altına keçmək istəklərini davam etdirdilər. Bütün qeyd edilən bu məqamlar mövzunu aktual edir.

Tədqiqatın məqsədi Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı etnik münaqişələrə yanaşmasını Cənubi Osetiya nümunəsində tədqiq etməkdir.

Tədqiqatın vəzifələri isə Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı etnik münaqişələrə yanaşmasını mövcud vəziyyətlə və şəraitdə təhlil etmək, şərtləndirən amilləri müəyyən etmək, Osetiya münaqişəsini tədqiq etməkdir.

Material və metodlar: Tədqiqat aparılarkən müqayisə və təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.

Gürcü xalqı osetinlərin Gürcüstanda “xüsusi statusa” sahibi olmaları üçün heç bir tarixi və hüquqi əsaslarının olmadığını iddia edir. Onlara görə, Cənubi Osetiya vaxtilə SSRİ tərəfindən tamamilə təsadüfi səbəblərlə muxtar vəziyyətə gətirilib. Tbilisi hökuməti Cənubi Osetiyanın gözləyə biləcəyi ən böyük imtiyazın mədəni muxtariyyət olacağını müdafiə edirdi. Gürcü xalqı bu mövqeyini 1995-ci ildə qəbul etdikləri ölkə konstitusiyasında açıq şəkildə göstərdi. Konstitusiyada Abxaziya və Acarıstana muxtariyyət

verildiyi halda, Cənubi Osetiyaya yalnız mədəni imtiyazlar barədə güzəştlər edildi [6, s.30]. 4-5 mart 1997-ci il tarixində problemin sülh yolu ilə həlli məqsədi ilə tərəflər arasında geniş danışıqlar başladı. Bu dövrdən etibarən Gürcüstan mərkəzi rəhbərliyi Cənubi Osetiya ilə dialoq kanallarını açıq saxlamağa çalışdı və miqrantların evlərinə qayıtması və Cənubi Osetiyanın iqtisadi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, həmçinin problemin siyasi həll yolunun tapılması məsələləri tərəflər arasındakı birgə komitə iclaslarında müzakirə edildi.

Cənubi Osetiya Respublikasının Konstitusiyası 8 aprel 2001-ci il tarixli referendumla qəbul edildi. 23 may 2004-cü ildə Cənubi Osetiyada keçirilən parlament seçkilərində 25 min seçici, 30 millət vəkili seçmək üçün səs verdi. Ancaq 4 yer kənd yerlərində yaşayan gürcülər üçün ayrılma da, gürcülər səs vermədi və seçkini boykot etdilər. “Gürcüstan xaricində Rusiya ilə birlik” şüarı ilə seçki kampaniyasını aparan Eduard Kokoytının rəhbərlik etdiyi “Yedintsvo” (Birlik) Partiyası seçkilərdə qalib gəldi. Kokoytının rəhbərlik etdiyi partiya, Cənubi Osetiya əhalisi arasında Rusiyaya inteqrasiya təbliğatını daha da gücləndirdi. Seçkilərin nəticələri Cənubi Osetiyada separatçılıq meyillərini artıraraq, bölgədə vəziyyətin yenidən gərginləşməsinə səbəb oldu.

2003-cü ildə Gürcüstanda baş verən “Qızılqül İnqilabı” ölkədə ciddi siyasi dəyişikliklərlə yanaşı, regionda gərginliyi də artırdı. İnqilab nəticəsində hakimiyyətə gələn Mixail Saakaşvili qərbyönlü siyasəti prioritet elan edərək Gürcüstanın Avropa İttifaqı və NATO-ya inteqrasiyasını sürətləndirdi. Lakin bu siyasət Kreml tərəfindən ciddi narahatlıqla qarşılandı. Rusiya üçün NATO-nun şərqə doğru genişlənməsi strateji təhdid idi və Saakaşvili hökumətinin bu istiqamətdə atdığı addımlar regionda Moskvanın mövqeyini zəiflədə bilərdi. Saakaşvili, Qərbin dəstəyinə arxalanaraq separatçı rejimlər üzərində nəzarəti bərpa etməyə cəhd etdi [3, s.537]. 31 may 2004-cü ildə Gürcüstan daxili qoşun birliklərini osetin-gürcü münaqişə zonasına göndərdi. Vəziyyət gərginləşdi və bölgədə hərbi qarşıdurma artdı.

Gürcüstanın Cənubi Osetiya bölgəsində 2004-cü ildə başladığı hərbi əməliyyatlar və bu əməliyyatların yaratdığı gərginlik Türkiyəni narahat edirdi. Türkiyə, bölgədə münaqişənin yenidən alovlanmasının C.Qafqazdakı sabitliyə ciddi

təhlükə törədəcəyini düşünərək, tərəfləri danışıqlar yolu ilə problemin həllinə çağırırdı. Rəsmi Ankara, xüsusilə NATO üzvü kimi Gürcüstanın Qərbi inteqrasiyasını dəstəklədi. Eyni zamanda, Rusiya ilə münasibətləri pozmamalı üçün balanslı siyasət yürütdü. 2004-cü ilin sonunda Türkiyənin təşəbbüsü ilə Gürcüstan və Azərbaycanla üçtərəfli əməkdaşlıq mexanizmləri yaradıldı. Türkiyənin məqsədi regionda uzunmüddətli sülhün bərqərar olunması və Rusiya ilə Qərb arasında mümkün qarşıdurmanın qarşısını almaq idi. Türkiyənin bütün cəhdlərinə baxmayaraq Rusiya və Gürcüstan arasında müharibə qaçınılmaz idi [1, s.476].

15 iyul 2008-ci ildə Rusiya Şimali Qafqazda geniş miqyaslı hərbi təlimlərə başladı. "Qafqaz-2008" adlanan bu təlimdə 700 zirehli texnika və 8000 hərbi iştirak etdi. 2 avqust tarixində təlimlər rəsmi olaraq başa çatdısa da, təlimlərdə iştirak edən birliklərin əksəriyyəti müvəqqəti mövqelərini dəyişmədi. Xüsusi təyinatlıların tibb briqadası isə taktiki hazırlığını 58-ci Orduya məxsus "Tsarskoe" poliqonunda keçirdi. 25 iyulda bütün manevr tapşırıqlarını yerinə yetirmələrinə baxmayaraq, yerli əhalini müayinə etmək bəhanəsi həmin briqada geri çağırılmadı. 29 iyul 2008-ci il tarixində separatçı Osetin birlikləri əvvəlcə ATƏT və sülhməramlı qüvvələrin əsgərlərinə, daha sonra isə Gürcüstan sülhməramlı qüvvələrinin nəzarət məntəqəsinə ilk dəfə atəş açdılar. 1 avqust 2008-ci il səhər saat 8-də Gürcüstan hərbi birliklərinə qarşı intensiv atəş açıldı. Artilleriyadan da istifadə olunan hücum zamanı Gürcüstana məxsus bir polis maşını partladıldı. Gürcü kəndləri, 1992-ci il Dagomis Sazişi və 1995-ci il Moskva Memorandumuna əsasən qadağan olunmuş artilleriya atəşi ilə bombalandı [7, s.56].

12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyalarına əlavə olunmuş "Beynəlxalq xarakter daşımayan silahlı münaqişələrin qurbanlarının müdafiəsinə dair" və 8 iyun 1977-ci il tarixli Protokola əsasən, əgər bir dövlətin ərazisində beynəlxalq xarakter daşımayan münaqişə baş verirsə, həmin dövlət bütün hüquqi mexanizmləri işə salaraq vəziyyəti nizama salmaq və ərazi bütövlüyünü qorumaq hüququna malikdir. Buna görə də, Gürcüstanın hüquqi güc imkanlarını istifadə edərək, hüquq qaydalarını, regional mühakimə sahəsini və gürcü kəndlərindəki mülki

əhalinin təhlükəsizliyini qorumaq hüququ vardı [8]. 7 avqust tarixində Prezident M.Saakaşvilinin tapşırığı ilə T.İakobaşvili münaqişə bölgəsinə göndərildi. Lakin İakobaşvili separatçılarla görüşə bilmədi, əvəzində Birləşmiş Sülhməramlı Qüvvələrin komandanı General M.Kulakmetovla görüşdü. Görüş zamanı generalın separatçıların hərbi əməliyyatlarını nəzarət altına ala bilmədiyini və osetin liderləri ilə əlaqə qura bilmədiyini deməsi təhlükənin qaçınılmaz olduğunu göstərirdi. General separatçı qüvvələrin gürcülərə rus sülhməramlılarının yerləşmə nöqtələrinə yaxın ərazilərdən atəş açdığını və gürcülərin cavab atəşindən sonra rus əsgərlərinin qarşı atəşə başladığını etiraf etdi. General Kulakmetovun sözlərinə görə, gərginliyi azaltmağın yeganə yolu Gürcüstan tərəfinin birtərəfli qaydada atəşkəs elan etməsi idi. Rusiyanın hərbi manevrlərinin təhlükəli həddə çatdığını düşünən Prezident M.Saakaşvili 7 avqustda separatçı ünsürlərin və rus ordusunun hərbi əməliyyatlarının qarşısının alınması barədə göstəriş verdi. Gün ərzində Gürcüstan Silahlı Qüvvələrinin rotasiyası başa çatdı və onlar münaqişə bölgəsinin bütün sərhəd xətti boyunca mövqelərində qərar tutdular. Gecə saat 23:35-də Prezident M.Saakaşvili, Gürcüstan Konstitusiyasının 71-ci maddəsinə əsaslanaraq müdafiə əməliyyatına başlama əmrini verdi [9].

8 avqust 2008-ci ildə gürcü qoşunları öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmək məqsədilə separatçıların paytaxtı Sxinvaliyə daxil oldu. Qısa müddət ərzində Gürcüstan Silahlı Qüvvələrinin əsas hücum birliyi Sxinvalinin 40-50 faizini nəzarət altına aldı. Rusiya, Gürcüstanı işğalçılıqda ittiham edərək Sxinvali şəhərini dərhal tərk etməsi ilə bağlı ultimatum verdi. Gürcüstan xəbərdarlığa məhəl qoymadıqda, rus qoşunları Şimali və Cənubi Osetiyanı birləşdirən Roki keçidi vasitəsilə öz vətəndaşlarını və sərhəddə yerləşdirilən rus sülhməramlılarını "qorumaq" adı altında Cənubi Osetiyaya daxil oldu. Müharibə Rusiyanın hərbi gücü qarşısında gürcü qüvvələrinin geri çəkilməyə məcbur olması səbəbilə sürətlə Gürcüstan ərazilərinə yayıldı. Rus qoşunlarının Zuqdidə və Qori kimi Gürcü şəhərlərini işğal edərək Tbilisiyə 40 kilometr məsafəyə qədər yaxınlaşması prosesi beynəlxalq böhrana çevirdi.

İki tərəfi ümumi müharibə həddinə gətirən silahlı qarşıdurmalar, Avropa İttifaqına sədrlik

edən Fransanın vasitəçiliyi ilə imzalanmış atəşkəs sazişi ilə sona çatdı. Müharibəni bitirmək məsələsində ABŞ-ın deyil, Avropa İttifaqının təşəbbüsü göstərməsi, ABŞ-ın Cənubi Qafqaz regionunda əhəmiyyətli nüfuz itkisi yaşamasına səbəb oldu. Çünki Gürcüstanın ən böyük dəstəkçisi mövqeyində olan ABŞ, müharibəni bitirmək məsələsində gözlənilən addımları ata bilmədi. Burada vacib məqamlardan biri də 08.08.08 müharibəsi zamanı Rusiya Prezidenti Medvedev ilə Fransa Prezidenti Sarkozi arasında imzalanan Prinsiplər Bəyannaməsidir. Bəyannaməyə əsasən, Abxaziya və Cənubi Osetiya problemləri beynəlxalq platformada müzakirə olunmalı idi. Lakin Rusiya buna məhəl qoymadan 26 avqust 2008-ci ildə Abxaziya və Cənubi Osetiyanı müstəqil dövlətlər kimi tanıdı. ABŞ Dövlət Katibi Kondoliza Rays Rusiyanın müdaxiləsini 1968-ci ildə Çexoslovakiyanın işğalı ilə müqayisə etdi və azad dünyanın Rusiyanın qonşusuna etdiyi hücumun regional və regiondan kənar təsirləri ilə mübarizə aparacağını ifadə etdi [4, s.377].

Nəticələr və müzakirə. Əvvəlcə müzakirələrdən başlayaq. Türkiyə rəsmiləri böhran zamanı gərginliyi azaltmaq üçün ehtiyatlı davrandı və bölgənin problemlərinin həlli üçün regional platforma ideyasını irəli sürdü. Böhran zamanı Baş nazir Ərdoğan Rusiya ilə münasibətlərin əhəmiyyətini bu şəkildə ifadə edirdi: “Biri ən yaxın müttəfiqimiz olan ABŞ, digəri isə enerji başda olmaqla əhəmiyyətli ticarət dövriyyəimizin olduğu Rusiya. Enerjimizin üçdə ikisini Rusiyadan təmin edirik. Türkiyənin milli maraqları nəyi tələb edirsə, o şəkildə hərəkət edirik... Rusiyanı nəzərdən kənar qoya bilməzsiniz” [5, s.37].

Türkiyənin bu müharibə zamanı ehtiyatlı və balanslaşdırılmış mövqeyi təxminən son üç yüz ili “isti və soyuq müharibələrlə” keçirmiş iki ölkə arasında tarixi əməkdaşlıq fürsəti yaratdı. Buna baxmayaraq, Rusiyada Türkiyəyə qarşı etimadsızlıq da tamamilə aradan qalxmadı. Məsələn üçün Rusiyanın Gürcüstanla qarşı təcavüzü 19 avqustda Brüsseldə keçirilən NATO Xarici İşlər Nazirləri Şurasında pisləndi. 21 avqust tarixində isə ABŞ-ın 6-cı Donanması ilə yanaşı, İspaniya, Polşa və Almaniya dəniz qüvvələrindən ibarət bir donanma boğazlardan keçərək Gürcüstanla doğru hərəkət etdi. Rəsmi məlumatlarda “Humanitar Yardım Missiyası” olaraq elan edilən bu əmə-

liyyat Rusiya tərəfindən Türkiyənin Gürcüstanla dəstəyi kimi qiymətləndirildi. Rusiya bu hadisəyə etiraz edərək Türkiyəni tənqid etdi.

Cənubi Osetiyada qarşıdurmalar şiddətləndiyi vaxtda Türkiyənin bölgədəki rolu ilə bağlı Rusiyadan iki iddia ortaya atıldı. 10 avqust 2008-ci ildə Rusiya mətbuatı Türkiyəni Gürcüstanla hərbi dəstək verməklə müharibəyə təhrik etməkdə ittiham etdi. Rusiyanın İnterfaks agentliyi isə Batumi sahillərində Türkiyə dəniz piyadalarının olduğu bir gəminin gözlədiyini iddia etdi. “İzvestiya” qəzeti isə Gürcüstanı silahlandırılan ölkələr arasında Türkiyənin də adının olduğunu qeyd etdi. Qəzet Rusiya Müdafiə Nazirliyinin 2008-ci ilin may ayında yayımladığı hesabatına əsaslanaraq, Türkiyənin son dörd il ərzində Gürcüstanla 45 milyon dollarlıq silah və sursat yardımı etdiyini, həmçinin gürcü zabitlərinə təlim keçdiyini bildirirdi.

Türkiyə bölgədə sülh və sabitliyin təmin olunmasına xüsusi diqqət yetirdi. Türkiyə Gürcüstanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədi və Cənubi Osetiya ilə Abxaziyanın müstəqilliyini tanımadı. Türkiyənin baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan münaqişənin həlli üçün fəal diplomatik səylər göstərdi. Baş nazir Ərdoğan, Türkiyə ilə Gürcüstan arasındakı yaxın əlaqələri bu sözlərlə təsdiq edirdi: “Gürcüstanla əlaqələrimiz qonşuluq əlaqələrindən də geniş əhəmiyyətə sahibdir. Türkiyə olaraq, qonşumuz Gürcüstanın sülh və sabitliyinə, iqtisadi inkişafına, NATO ilə olan əlaqələrinə və inteqrasiyasına böyük əhəmiyyət və dəstək veririk. Beynəlxalq səviyyədə tanınan sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam dəstəklədiyimiz Gürcüstanla əlaqələrimiz gələcəkdə də davam edəcəkdir” [2, s.316].

Nəticə. Rusiya “beş günlük müharibə” ilə ABŞ və avropalı güclərin global balansları müəyyən etməkdə hərbi müdaxilə həyata keçirmə “inhisarını” sarsıtdı. Bununla yanaşı, NATO-ya üzvlüyə namizəd bir ölkəyə müdaxilə edərək Qərbin təhlükəsizlik təşkilatı NATO-nun global nüfuzuna zərbə vurdu və NATO-ya üzv olmağı planlaşdıran Ukrayna kimi ölkələrə gözdağı verdi. Məsələyə hərbi perspektivdən baxıldıqda, ABŞ rəhbərliyindəki NATO qüvvələrinin Əfqanıstan və İraqda apardığı hərbi əməliyyatların nə dərəcədə uğurlu olduğu müzakirə olunduğu bir

vaxtda, Rusiyanın cəmi beş gün kimi qısa müddətdə müharibəni qazanması və müharibə sonunda tələblərini ABŞ və Aİ kimi qlobal güclərə baxmayaraq həyata keçirməsi son dərəcə uğurlu hesab edilə bilər. Bu uğur Rusiyanın əhəmiyyətli hərbi gücə malik olduğunu nümayiş etdirdi.

Türkiyə, xarici siyasətində beynəlxalq hüquq və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə əsaslanan mövqə sərgilədi. Ona görə də, öz ərazisində separatist fəaliyyətlərlə mübarizə apararaq ölkə olaraq, separatizmə qarşı prinsipial mövqə tutdu. Türkiyə, Gürcüstanın suverenliyinə hörmət etməklə regiondakı mövcud münaqişələrə müdaxilə etməmə siyasətini qorudu. Bu siyasət çərçivəsində Türkiyə Cənubi Osetiya ilə heç bir siyasi, iqtisadi və ya mədəni əlaqə qurmadı.

Yekun nəticə. İkinci Qarabağ müharibəsinin baş verməsi Cənubi Osetiyada təşvişə səbəb oldu. Müharibənin nəticələri Cənubi Osetiyada əsasən Rusiya ilə bağlılıq, separatizm təcrübəsi və regiondakı geopolitik vəziyyətə dair fərqli prizmalardan qiymətləndirildi. Ermənistanın məğlub olması Cənubi Osetiya üçün öz “müstəqilliyini” qorumağın çətinliklərini ortaya qoydu. Çünki Cənubi Qafqazda separatizmi dəstəkləyən yeganə dövlət Ermənistan idi. Azərbaycan ordusunun müvəffəqiyyəti və ərazi bütövlüyünü bərpa etməsi separatist hərəkətlər üçün ciddi mesaj oldu. Bu, xüsusilə Cənubi Osetiya kimi tanınmayan və ya qismən tanınan separatçılar arasında narahatlıq yaratdı. Türkiyənin də regionda güc balansını öz xeyrinə dəyişdirməsi Gürcüstandakı etnosiyasi proseslərə təsirsiz ötüşmədi.

Ədəbiyyat

1. Baskın Oran. Türk Dış Politikası. Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar. Cilt 3, 2001-2012. – İstanbul, – 2013,

– 889 s.

2. Emre Erşen. Türkiye'nin Kafkasya Politikası 2013/Türk Dış Politikası Yıllığı 2013, SETA Yayınları 46. – İstanbul, – 2014, – s.303-322
 3. Keisuke Wakizaka. Gürcistan'daki Gürcü-Oset İlişkileri ve Ortak Tarih Anlayışı/İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (2), Ekim. – 2022, – s. 532-548.
 4. Kamer Kasım. Türkiye'nin Kafkasya Politikası 2010 / Türk Dış Politikası Yıllığı 2010, SETA Yayınları XIV. – Ankara, – 2011, – s.371-388
 5. Sadık Ünay. Ekonomik Küreselleşme Çağında Diplomasi: Türkiye'nin Yeni Dış Politikası ve “Rekabet Devleti”/Türk Dış Politikası Yıllığı 2009, SETA Yayınları XIII. – Ankara, – 2011, – s.13-44
 6. Selçuk Çolakoğlu. Türkiye-Gürcistan İlişkileri. TASAM Stratejik öngörü dergisi. – Türkiye, – p.29-39. https://tasam.org/Files/Icerik/File/turkiye-gurcistan_iliskileri_de-57ecdc-df5b-4d5f-bf3b-65a1983a7013.pdf
 7. Tamar Parulava. Rusya'nın Gürcistan'a Askeri Müdahalesi-2008 Ağustos Savaşı/İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. – İstanbul, – 2012, – 139 s.
- İnternet resursları**
8. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), of 8 June 1977. https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.34_AP-I-EN.pdf
 9. The Constitution of Georgia, 1995. <https://constitutionnet.org/sites/default/files/Georgia%20Constitution.pdf>

Məqalə tarix üzrə elmlər doktoru, dosent Emin Şxəliyev tərəfindən təqdim olunmuşdur.

İlkin daxilolma – 15.01.2025, son daxilolma – 20.02.2025, qəbul olunma – 05.03.2025